

Motion

1984/85:861

Margareta Persson m. fl.

Kartläggning av de cp-skadades situation, m. m.

I vårt land lever i dag omkring 8 000 människor som är cp-skadade. Av dem är 4 000 under 25 år.

Cerebral pares är ett följdillstånd av en skada i de delar av hjärnan som har med rörelseförmågan att göra. Skadan är inte progredierande och den har skett före 1–2 års ålder.

Cp är alltså ett följdillstånd efter en skada i de delar av hjärnan som har med motoriken, rörelseförmågan, att göra. Man räknar inte in de hjärnsjukdomar som fortskrider, varav det finns många olika sorter. Inte heller inbegriper man hjärntumörerna. Det är alltså skador som inträffat på den omogna hjärnan innan de viktiga primära funktionerna utvecklats – t. ex. att gå, att springa, att tala – dvs. någonstans mellan ett- och tvåårsåldern.

Tvärtom mot vad man tidigare trodde visar det sig att de flesta cp-skador uppkommer prenatalt, dvs. före födseln. Det kan röra sig om blödningar hos fostret eller infektioner och ämnesomsättningsstörningar hos modern, kanske också miljöfaktorer. Alkoholmissbruk hos modern vet vi kan leda t. ex. till att barnet blir litet och mera mottagligt för skador. För tidigt födda, lågviktiga barn är mer utsatta än andra för sådana skador. En hjärnblödning eller syrebrist kan uppstå under förlossningen och ge cp. Postnatala skador, skador efter födelsen, beror oftast på en bakteriell hjärnhinneinflammation eller en virusbetingad hjärninflammation. Yttre våld kan också ge skador.

Under mitten av 1950-talet blev 2 000 födda barn cp-skadade. Frekvensen var 2,0–2,3%. Under 1970-talet hade siffran sjunkit till 1,5–1,7%.

Denna utveckling beror bl. a. på att man i slutet av 1960-talet började koncentrera förlossningarna i Sverige till större förlossningsinstitutioner. Man kunde då i större utsträckning ge intensivvård åt de barn som var för tidigt födda, hade tecken på skador eller f. ö. ansågs löpa risker. Mödravårdscentralerna kan också spara upp graviditetskomplikationer och ge förebyggande hjälp. Resultatet har blivit att i dag föds endast ca 140 barn per år som får cp.

Den som är cp-skadad är ofta flerhandikappad. Skadan kan yttra sig som t. ex. rörelsehinder, talsvarigheter, hörselskador, utvecklingsstörning osv.

På barnavårdscentralerna söker man sedan genom tidigdiagnos och remiss till behandling minimera följderna av hjärnskador, och på barnsjukhusen finns vårdteam med alla kategorier av sjukvårdspersonal, speciellt inriktade på behandling och rehabilitering av bl. a. cp-skadade barn. Under uppväxtåren får de cp-skadade barnen ortopedkirurgisk behandling, tal- och hörselvård.

specialisttandvård m. m. Undervisningen sker i integrerade skolor, vid specialskolor, skolhem eller särskolor och arbetsmarknadsutbildningen sker på speciella AMI-kurser för handikappade. På så sätt kan man säga att habiliteringen är genomorganiserad för de cp-skadade barnen och ungdomarna ända upp i 20-årsåldern.

Men efter 20-årsåldern är så gott som alla cp-skadade utestängda från habiliterings- och rehabiliteringsmöjligheter. Vuxenrehabiliteringen vill ofta inte befatta sig med dem, eftersom de har medfödda handikapp, talvård går inte att få, då de foniatriska klinikerna anser deras handikapp vara för svåra osv. På så sätt kan mycket av det som vunnits under tidigare år gå förlorat.

Fortfarande finns mellan 3 000 och 4 000 cp-skadade som är födda innan barnhabiliteringen kom i gång under 1950-talet. De är nu 35 år och äldre. De har aldrig fått någon habilitering över huvud taget under sin barndom. En del av dem vistas fortfarande på hem för utvecklingsstörda eller på ålderdomshem, där de en gång placerades, därför att de på grund av motoriska handikapp, talskada och/eller nedsatt hörsel ansågs "obildbara". Några få personer ur den senare gruppen har sent i vuxen ålder, ofta av en lycklig slump, fått sin hörsel förbättrad genom hörapparat, lärt sig att tala förståeligt, att läsa och skriva och kunnat studera vidare. Men dessa hör naturligtvis till undantagen.

I dag vet ingen hur många cp-skadade som finns bortglömda på institutioner som inte alls är anpassade efter deras behov. Förr var det många cp-skadade som bedömdes som utvecklingsstörda. Det har visat sig att det är mycket svårt att ange hur många som i själva verket har utvecklingsstörningar. Tidigare räknade man med att omkring 40 % av de cp-skadade hade under normalbegåvning, men nu är man inte säker på om det är så många.

Ingen vet i dag hur många cp-skadade som fortfarande inte fått någon utbildning eller endast fått en mycket bristfällig skolgång. Det var först 1962 som det blev obligatorisk skolgång för alla handikappade. I Socialstyrelsen redovisar 1983:9 står det att läsa att man i Norrbotten hittat 35 flerhandikappade, som inte fått någon skolgång alls, och 13 av dessa var födda på 1950-talet.

Många av de vuxna cp-skadade har också svåra barn- och ungdomsupplevelser som kommit att präglade dem hela livet. Eugeniahemmet var under många år den enda anstalt i Sverige som tog emot cp-skadade och gav dem utbildning. Men Eugeniahemmet, med dess stora sovsalar och stränga disciplin, gav också många ärr i själen hos de elever som gick där.

Samhällets kunskaper om hur vuxna cp-skadade har det är i det närmaste obefintliga. De handikappförbund som organiserar cp-skadade kan dock berätta om att den här handikappgruppen har mycket stora behov som i dag inte tillgodoses. Det gäller t. ex. utbildning, arbete, talträning, tandvård, sjukgymnastik och boende.

En kartläggning över cp-skadades situation i Sverige måste göras. Kommunerna måste också aktiveras, så att de i enlighet med socialtjänstlagens intentioner verkligen bedriver en uppsökande verksamhet, för att nå "glömda" cp-skadade. Landstingen, kommunerna och staten måste också samordna sina insatser, så att en habilitering kan komma till stånd också för cp-skadade över 20 år.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om en kartläggning av de cp-skadades situation i Sverige.
2. att riksdagen hos regeringen anhåller om riktlinjer för kommunernas uppsökande verksamhet för att cp-skadade skall kunna erbjudas service från socialtjänsten.
3. att riksdagen uttalar sig för överläggningar mellan staten, Landstingsförbundet och Kommunförbundet med syfte att få till stånd en samordnad habilitering för cp-skadade över 20 år.

Stockholm den 21 januari 1985

MARGARETA PERSSON (s)

INGVAR BJÖRK (s)

OSKAR LINDKVIST (s)

